

Mellem sociolingvistisk determinisme og voluntarisme

Gregersen, Frans

Published in:
Mot rikare mål å trå

Publication date:
2005

Citation for published version (APA):
Gregersen, F. (2005). Mellem sociolingvistisk determinisme og voluntarisme. I G. Alhaug, E. Mørch, & A-K. Pedersen (red.), *Mot rikare mål å trå: festskrift til Tove Bull* (s. 229-240). Oslo: Novus forlag.

16. Mellem sociolingvistisk determinisme og voluntarisme

My Fair Lady

George Bernard Shaws *Pygmalion* er nok overlevet i bredere kredse i kraft af den geniale musical *My Fair Lady* – og den er så kommet ud til endnu flere fordi George Cukor i 1964 filmatiserede den med Audrey Hepburn og Rex Harrison i hovedrollerne. Audrey Hepburn fik dog ikke lov til at synge alle numrene, så når Eliza Doolittle skal gå i højden, bliver hendes stemme erstattet af Julie Andrews'. Åbningsnummeret slår temaet an: To *society gentlemen*, professor Henry Higgins og oberst Pickering står ved Covent Garden efter aftenens operaforestilling og lytter til blomsterpigerne og blomsterhandlerne. Higgins, Rex Harrison, koncentrerer sig om en enkelt, Eliza, og synger:

Look at her, a prisoner of the gutters
condemned by every syllable she utters.
By right, she should be taken out and hung
for the cold blooded murder of the English tongue.

Her er der lidt skrigen og råben blandt "folket", og Higgins fortsætter:

[au] Oh heavens what a sound!
This is what the British population
calls an elementary education!

Oberst Pickering: Come sir, I think you picked a poor example.
Higgins: Did I?
Hear them down in Soho Square
dropping h'es everywhere
speaking English any way they like.
You, sir, did you go to school?
Mand: What do you take me for, a fool?
Higgins: Noone taught him [tæik] instead of [taik].
Hear a Yorkshireman or worse
hear a Cornishman converse.
I'd rather hear a choir singing flat.
Chickens cackling in a barn,

262 • KØBENHAVNSK SOCIOLINGVISTIK

just like this one.

Kvinde: [gaharn]

Higgins: [garn], I ask you, sir, what sort of word is that?

It's [auw] and [garn] that keep her in her place,
not her wretched clothes and dirty face.

Why can't the English teach their children how to speak?

This verbal class distinction by now should be antique,

if you spoke as she does, instead of the way you do,

why, you would be selling flowers too.

oberst Pickering (lettere fortørnet): I beg your pardon!

Higgins: An Englishman's way of speaking absolutely classifies him.

The moment he talks he makes some other Englishman despise him.

One common language I'm afraid we'll never get.

Oh why can't the English learn to

set a good example to people whose English is painful to your ears.

The Scots and the Irish leave me close to tears.

There even are places where English completely disappears.

(Well in America, they haven't used it for years.)

Why can't the English teach their children how to speak,

Norwegians learn Norwegian, the Greeks are taught their Greek.

In France, every Frenchman knows his language from a to z.

(The French don't care what they do, actually, as long as they pronounce it properly).

Arabians learn Arabian with the speed of summer lightning.

The Hebrews learn it backwards (which is absolutely frightening).

Use proper English and you're regarded as a freak.

Oh, why can't the English,

why can't the English

learn

to

speak!

Ifølge legenden var Henry Sweet, den store engelske deskriptive fonetiker, Shaws model for professor Higgins. Det er måske det der har fået folk til at tro at *My Fair Lady* handler om fonetik. Det bliver understreget i de opførelser hvor professoren bliver udstyret med en notesblok og hans lejlighed forsynet med datidens instrumentalfonetiske apparatur komplet med *his master's voice*-tragte. Men det er en fejltagelse. Musicalen handler om sociolingvistik.

Det her er det første vi hører til professor Higgins og hans *sidekick* oberst Pickering, effektivt modelleret efter Sherlock Holmes og dr. Watson. Higgins er arketypen for enhver sprogenner og sproglig opdrager. Det der præger ham, er hans konfessionelle rationalisme med en lige så udpræget, men uomtalt, emotionel intensitet. Man får en anelse når Eliza skulle hænges uden rettergang på grund af sproget, men det kan bedst høres bag den konstante forsikring om gennem hele musicalen at han er *an ordinary man*, afslappet og beskedent, tilfreds, med simple vaner og meget meget mere af samme skuffe, hvilket imidlertid ustandselig dementeres af hans koleriske

16. MELLEM SOCIOLINGVISTISK DETERMINISME OG VOLUNTARISME • 263

fremfærd fra morgen til aften, glimrende afspejlet i musikkens energiske bjæffen. Og så har han en udpræget idiosynkratisk, men ikke derfor i nogen måde usikker, æstetisk sans. Det der er “painful to *his ears*”, er naturligvis *painful to English ears*, til trods for at der ikke er ret mange tilbage af det engelske folk når man har sat Yorkshiremen, skotter, irere og hele USA i skammekrogen sammen med dem fra Soho Square. Men de går måske allesammen rundt med konstante øresmerter?

De lethenløbende og elegante rim er i øvrigt et veritabelt katalog over fordomme. Bare et enkelt eksempel: Siden det hebraiske skriftsprog har en anden læseretning, lærer dem der taler hebraisk, naturligvis lydene baglæns! Men fordommene skal nu ikke beskæftige os her. Det der interesserer, er den sprogteori der kommer til udtryk. Vi kunne tale om sociolingvistisk determinisme:

An Englishman's way of speaking absolutely classifies him.
The moment he talks he makes some other Englishman despise him

For det første er der tale om *ways of speaking*, hvilket minder om den Sapir-Whorf'ske formulering af *fashions of speaking*, men er klart bredere end de lyd-eksempler Higgins korsrer sig over undervejs. For det andet er der tale om bedømmelser, ja fordommelser ('despise'), fra andre grupper. Det der er umuligt, er 'one common language'. Og endelig er det sproget, og eksplicit ikke tøjet og renligheden, der gør forskellen:

It's [auw] and [garn] that keep her in her place
not her wretched clothes and dirty face [...]
If you spoke as she does, sir, instead of the way you do,
why, you might be selling flowers too.

Dermed er musicalens mekanik og hele plot serveret. Det gælder om at rense ud: Først kommer badet og det nye, rene tøj. Derefter skiftes lydene ud. Men det hjælper alt sammen ikke en snus.

Den vigtigste scene er nemlig, i modsætning til hvad hovedpersonerne tror og giver udtryk for, ikke den hvor det efter langvarig og pinefuld indsats lykkes for Eliza Doolittle at få frembragt de rette lydige varianter: *The rain in Spain* etc., men scenen hos Higgins' mor – hvor det viser sig at det slet ikke er nok. Det er ikke nok for Eliza at lyde som en lady; hun skal også have skiftet sin syntaks, sin leksikalske semantik og hele sit konversationsstof ud. Ellers sidder hun jo bare – som hun faktisk gør – og fortæller med formfuldendt intonation og fonetik om hvordan hendes familieaffærer er som underklassens nu engang er – ifølge sådan en musical: dvs. en fortrukket og arbejdssky far og en tante der er død af druk etc. etc.; der er i det hele taget godt med gin i samtalen, og det er formentlig første gang de andre hører så sprittet en konversation.

Det hjerteknusende ved *Pygmalion*, og måske er det endnu bedre foldet ud i *Educating Rita*, filmatiseret med Michael Caine som den fordrukne og mislykkede litterat der får en mønsterelev i damefrisøren Rita i Julie Walters's skikkelse, er jo at *ways of speaking* umærkeligt bliver til *ways of life*, livsformer. Og når den ene er skiftet ud med den anden, er personligheden gået fløjten; tilbage står kun en ond parodi på den middelklasse som er opdragerens normative udgangspunkt.

To teoretiske standpunkter

Den sociolingvistiske determinisme kan formuleres som følger:

Påstand 1: Der er en klar sammenhæng mellem segmentalfonetiske, intonationsmæssige, morfologiske, syntaktiske, leksikalsk-semantiske og makrosemantiske enheder. De udgør separate *ways of speaking*, som klassificerer de talende i klare grupper.

Påstand 2: Det er disse *ways of speaking* som afgør den talendes plads i samfundet.

De allerfleste sociolingvister vil opfatte denne sociolingvistiske determinisme som empirisk modbevist, i det mindste for moderne samfund. Det er måske grunden til at man i de seneste fremstillinger nærmest er gået i den modsatte grøft. Lad os for klarhedens skyld opstille en stråmand som det er lige så nemt at hænge til tørre som den sociologiske determinisme. Og lad os kalde den sociolingvistisk voluntarisme:

Påstand 1a: Der er ikke nogen sammenhæng mellem de forskellige sproglige lag; segmentalfonetik, intonation, morfologi, syntaks, leksikalsk semantik og makrosemantiske enheder kan variere uafhængigt af hinanden.

Påstand 2a: Der er ingen sammenhæng mellem den måde en person bruger sproglige elementer på, og den sociale baggrund han eller hun har eller får tildelt.

Et eller andet sted mellem sociolingvistisk voluntarisme og sociolingvistisk determinisme befinder sandheden sig. Og den er givetvis historisk foranderlig forstået på den måde at der er historiske epoker hvor sammenhængen mellem sprog og social baggrund er klarere og mere entydig end andre. Og disse perioder ligger måske inden for vores generations, eller vores forældres hukommelse. I hvert fald forbinder mange af os den sociolingvistiske determinisme med klare klasseskel – typisk England i 50'erne – og meget ringe mobilitet. Og mange af os forbinder en version af sociolingvistisk voluntarisme med det postmoderne samfunds positionerings- og identitets-tankegang.

16. MELLEM SOCIOLINGVISTISK DETERMINISME OG VOLUNTARISME • 265

Et dansk litterært eksempel fra 30'erne

Den sociolingvistiske determinisme findes udfoldet enkelte steder i dansk litteratur. Det bedste eksempel er fra Knud Sønderbys *To mennesker mødes*, første udgave 1932. Situationen er følgende: Vi er i intimsfærens offentlighed, kammeratskabsgruppen. De to hovedpersoner, Kaj Ruben, medicinstuderende, og Kirsten Bruun, ekspeditrice i et stormagasin, er for første gang til selskab hos den kreds af overklassepersoner som Kaj har som sin omgangskreds. Der er lagt op til at hun skal integreres, anerkendes som en Kaj ikke bare går i seng med, men også kan gifte sig med, have en fremtid med. Klasseskellet mellem hende og ham er temaet, og her skal hun altså kvalificere sig som overklasseakceptabel – selv om hun faktisk er underklasse. Dette tema anslås med Sønderbys sædvanlige teknik i begyndelsen af 16. kapitel:

De brede, lave trin, det høje vindue med mat glas og det tunge solide, gelænder, alt synes at hvile i sig selv, at sove en gammel søvn og lige åbne øjnene af forbavselse ved hendes tilsynkomst, pænt tie stille til hun var kommet forbi, fordi hun gik ved hans side, men så spørge hinanden ud om portneren og om hvad der da kunne være sket med skiltet, der fortalte hvem der skulle færdes ad køkkentrappen (s. 168).

Det der udspiller sig i salonen, er som social situation et selskab. Den genre som den slags situationer lægger op til, er normalt konversationen. Og det er den der er klassespecifik, for den haves ikke i Kirsten Bruuns miljø. Som genre er konversationen karakteristisk ved at være fokuseret på æstetik. Da informationsudvekslingen ikke er det vigtigste, forskydes interessen fra talens indhold til dens form, talen vurderes efter dens indpasning i den rytme og det spil der sættes i gang. Da Kirsten og Kaj kommer ind i stuen, er kun Hjalmar Bang til stede, Kajs nærmeste ven. Han læser i en avis og beder straks Kaj om at læse det han har fundet frem, igennem. Kajs reaktion da han har læst, er en rysten på hovedet. Senere bliver Else, den ene af de to overklassepiger som Kaj har holdt sammen med, bedt om at kommentere Hjalmars artikel. Hun siger Hm og ikke andet. Typisk for det serielle i konversation mellem venner analyserer Sønderby som følger:

Hjalmar sad med avisen og tænkte om den unge pige med det glatte mørke hår, som Kaj havde med, nu ikke ville se venligt på ham og spørge, om hun ikke måtte læse det interessante. Hun sad i en stol ved siden af ham. Hun bad ikke om det ...

Så rækker Hjalmar avisen til Kirsten og siger: "Frøken Bruun. De skulle læse den artikel der, hvis De interesserer Dem for den slags" (stadig ved vi overhovedet ikke hvad det er artiklen handler om, og vi får det faktisk aldrig at vide). Kaj bryder ind og siger: "Det er navnlig de fire linjer der" – han peger – "de er helt vanvittige". Så det der er gangen i denne *speech event*, er at hun bare skal suffleres til at sige "ja det er de", og så er hun med, og de vil lade hende i fred. Men det kan hun bare ikke:

266 • KØBENHAVNSK SOCIOLINGVISTIK

Kirsten læste de fire linjer, uden at meningen gik op for hende. Så begyndte hun forfra, og tænkte om hun også kunne lade være med at sige noget, når hun havde læst det.

Og lidt efter:

Så ville han [altså Kaj, eller muligvis Hjalmar, Kirsten sidder mellem dem FG] måske spørge hvad hun syntes om den artikel: Hvad skulle hun sige! Hvad skulle hun sige og gøre hele denne aften.

Nu bliver det Kirstens store plan at udforme en sætning der passer ind i konversationspillet; det vil være en sejr for hende og for hendes forhold til Kaj Ruben.

Kirsten havde en ganske kort sætning, som hun kunne sige. Hun syntes den ville betyde en sejr for hende, hvis hun fik den sagt, – hvis hun fik den sagt ganske naturligt og skødesløst. Det var også pæne mennesker den handlede om. Så kunne hun tie stille igen meget længere bagefter.

Da det emne der er oppe, er hvornår i ens liv det er passende at gifte sig, siger hun sin sætning:

Jeg kender en ung mand. Han er musiker, han blev gift, da han var atten år.

Men det bliver en katastrofe som er central for hele bogens projekt: Hun afslører sig som tilhørende de lavere klasser som hun faktisk tilhører: hun siger nemlig mu'siker og ikke 'musiker.

Episoden er klar nok som den står; den er en gennemspilning af det tema bogen handler om fra først til sidst: Klasseforskelle og kærlighed – og klasseforskellene sejrer. Der er dømt sociolingvistisk determinisme.

Her har den fået den form at et enkelt ord, trykket i et enkelt ord, signalerer det tilhørsforhold som de andre jo udmærket kender til, men signalerer det på en måde så de ikke kan overheøre forskellen. Konversation er én ting, en taleform med roller og indlægstyper som Kirsten Bruun hverken kender eller mestrer, men segmentalfonetikken er en anden, eller er den? Det er vores indtryk fra romanen at de mange sproglige variable følges ad. Ikke at Sønderby bruger noget så banalt som lydnær ortografi til at karakterisere Kirsten Bruun (eller Kaj Ruben for den sags skyld, men han er jo normen i bogen), men vi forestiller os at hendes fatale *blunder* med musikeren bare ikke var til at overheøre for de andre, blandt andet fordi den bliver sagt med høj klar stemme som hendes bidrag.

16. MELLEM SOCIOLINGVISTISK DETERMINISME OG VOLUNTARISME • 267

Et historisk synspunkt

Det rejser det oplagte spørgsmål om der engang var så klar en sammenhæng mellem de forskellige fonetiske variable at man kunne tale om distinkte sprogformer. Måske var realiteterne faktisk at der ikke var ét fælles talesprog, "one common language", men mange klart adskilte. Vi der alle er elever af Labovs kvantitative sociolingvistik, har lært det den hårde vej at de forskelle der er, er mellem kvantiteter, dvs. mellem hvor mange gange en bestemt variant bliver brugt, og hvor mange gange en bestemt konstruktion bliver anvendt i stedet for en anden, og ikke mellem kvaliteter. Så svaret er nej.

Men de kvantitative forskelle kunne jo være et sent fænomen. Måske er vi nu i postmodernismen og stilforvirringens tid hvor alle har tilgang til alt, og kan modellere deres tale efter situation og/eller forgodtbefindende. Måske er det tiden der er sociolingvistisk voluntaristisk lige som den engang var sociolingvistisk deterministisk og senere blev kvantitativt deterministisk.

Vi forestiller os at sprogformer indlæres og opretholdes på to måder, dels gennem direkte kommunikation, dels gennem efterligning af sproglige idoler af enhver art. Vi forestiller os *grosso modo* at fortiden var præget af at den direkte kommunikation foregik inden for snævre kredse. I hvert fald er ideen om det typiske landbosamfund på dette punkt ikke så forskellig fra forestillingen om et tidligt industrisamfund: lav, eller fuldstændig fraværende, mobilitet og en stærkt begrænset kommunikationsradius. Der er en række modifikationer i forhold til det her: *handlende* har der altid været, og de var om ikke alle mobile så i hvert fald i kontakt med en masse forskellige mennesker, og *hær* og *flåde* har altid medført stor mobilitet, både geografisk og socialt.

Det betyder også at ideen om byen som en stor smeltedigel ikke er påfaldende korrekt før der kommer en stærk offentlig sektor som dels modificerer kapitalens frie spil i bygningsmæssig henseende (Lad der blive byplan!), dels skaber offentlige institutioner hvor man mødes på principielt lige fod som fx skoler. Siden skoler oftest er kvartersskoler (typisk er de private skoler en undtagelse her), hænger byplan og kommunikationsradius tæt sammen: Hvis kvarteret består af usle boliger (eller af ene strandvejsvillaer), er der ikke nogen andre at møde i skolen end dem man allerede leger med. (Ud over altså lærerne, som til gengæld repræsenterer den officielle norm. Vi har i sociolingvistikken været meget utilbøjelige til at give medierne og skolen deres og ved derfor ikke meget om i hvor høj grad det faktisk lykkes skolelærere at påvirke deres elevers talesprog. At de lærer dem skriftsproget er indlysende.)

Et sprogligt synspunkt

Vi har med andre ord ikke svært ved at forestille os at der kan være samfundsmæssige rammer der fører til sammenhængende sprogformer. Men hænger de så også sprogligt

sammen? Empirisk ville det vise sig ved at gennemføre en analyse af et stort antal informanternes kvantitative resultater for en lang række variable. Hvis variantbrug er konsistent, skulle hver enkelt informant have samme rangorden mht. alle variable. Det betyder langt fra at informanter skal have samme tal, for der er variable som fx de danske *a*-varianter inden for fonemet kort /a/ som netop går i ekstrem opposition sådan at den typiske arbejderklasseform ville have (mange) åbne *a*-varianter foran perifere konsonanter og (mange) lukkede foran alveolær og nul. Jeg har indtil nu ikke kunnet finde denne rangordenssammenhæng, men det kan skyldes at jeg netop har ønsket at den skulle være perfekt og ikke blot statistisk påfaldende (signifikant), bl.a. fordi jeg ikke ved hvordan jeg skal fortolke det sidste resultat hvis jeg nogensinde får det.

Der er flere andre muligheder. Der kunne skelnes mellem fonetiske varianter, eventuelt særlige variable, som var tilstrækkelig omtalt og kendt i sprogsamfundet til at have en signalværdi, og så varianter/variable som er fuldstændig ukendte for den talende befolkning. De første ville så være mere underlagt voluntarismen. Jeg har engang talt med en kollega der tilstod at han øvede sig hele vejen til skole på vokalvarianter der lå et andet sted end hans "egne" for ikke at blive til grin – eller bare bemærket. De sidste ville derimod i højere grad afspejle opvækst i en bestemt egn, en bestemt klasse eller et bestemt køn. Endelig er der den hårrejsende mulighed at hver enkelt variant har sin egen historie. De genkommende mønstre hvor vi ser varianter være afhængige af bestemte talervariable for populationer som helhed, taler ganske vist imod det, men muligheden er der!

Sociolingvistisk variation på højere niveauer

Kommer vi op på højere niveauer end fonetikken, får vi et helt nyt problem. Vi går ud fra at sociolingvistisk variation er noget andet end semantisk. Den helt grundlæggende paradigme-forskel mellem den europæiske sociolingvistik baseret på treklangen Bernstein, Hasan, Halliday og den sejrende amerikanske var at den amerikanske fastholdt at semantikken var neutral – eller i hvert fald uden for sociolingvistikens rækkevidde. Det førte til at begrebet variable blev defineret i første omgang på fonetisk niveau, men senere på syntaktisk niveau sådan at semantikken måtte være konstant. Der er her et teoretisk problem om ikke bare semantikken, men også syntaksens status.

Tre tilgange til syntaktisk variation

I undervisningen i sprogvidenskabelige forskningstraditioner skelner vi mellem formalister og funktionalister, og så plejer vi at tilføje at sociolingvisterne plejer omgang

16. MELLEM SOCIOLINGVISTISK DETERMINISME OG VOLUNTARISME • 269

med funktionalisterne og holder sig langt væk fra formalisterne, men her vil det være formålstjenligt at skelne mellem i hvert fald tre forskellige tilgange til syntaks:

Formalisten vil gerne lede efter internt sproglige sammenhænge. En given variabel forekommer typologisk eller historisk sammen med en række andre, og det gælder om at finde den eller dem vores variabel hører sammen med, forstået sådan at strategien er at minimere kompleksiteten ved at se de dybe mønstre først. Hvis vi fx kan få variationen mellem hovedsætningsordstilling og såkaldt 'bisætningsordstilling' i underordnede sætninger på dansk til at hænge sammen med fleksion (som bl.a. Sten Vikner gerne vil have det), så kan vi dels fortolke variationen i kraft af den underliggende formalisme, dels får vi en slags forklaring i kraft af at det ene styrer det andet. Det er indlysende at den type forklaringer bliver bedre jo mere principielle de er. Og det vil i denne sammenhæng sige, jo mere udbredt blandt jordens sprog eller jo tættere historisk forbundet sammenhængen er.

Funktionalister kommer i flere udgaver. Én type vil lede efter den semantiske forklaring på syntaktisk variation. Det betyder at der strengt taget næppe vil være syntaktisk variation i snæver forstand fordi syntaksen er semantisk baseret, syntaksen er der for at give bestemte – meget abstrakte – semantiske informationer som fx om modus. I et sådant perspektiv kan variation bedst indpasses som grammatikalisering: En variation er på vej til at få betydning hvis ikke den allerede har det. Hvis den har betydning allerede, er den ikke sociolingvistisk i kraft af at semantik er unddraget talervariables indflydelse, jf. udgangspunktet for den labovianske lærebygning. Hvis den ikke har det, er den på vej til at få en sådan kodet betydning, den er ved at blive grammatisk; det er det grammatikalisering handler om. Andre funktionalister fastholder kodningen som en social norm og den faste grund under fødderne, og da variation pr. definition ikke er kodet på samme måde som de mere faste dele af systemet, så er variation for dette synspunkt blot variation.

Endelig er der sociolingvisten. Hun findes også i flere udgaver. I den første er løsningen simpel: Find den taler variabel som har signifikant effekt som determinerende for brugen i et korpus af talt eller skrevet sprog! Det kan være køn, klasse eller region. Det kan også være mere finkornede inddelinger, men fælles for alle bestræbelserne vil være at når den givne variation ikke har semantisk betydning, må den have social. Det gælder bare om at finde frem til hvilken.

Den anden mulighed er den sande variationist som griber fat de steder i den labovianske lærebygning hvor det er antydnet at variation ikke restløst kan tilskrives social betydning. Hvorfor skulle en variation i syntaktisk henseende egentlig have anden betydning end den at kunne variere talen/skriften? Man kunne også sige det på en anden måde: Hvis vi tager eksemplet med ordstillingen i underordnede sætninger, så er der pragmatiske faktorer, tryk på bestemte enheder for at fremhæve dem, som måske, måske ikke, kan gå på tværs af den syntaktiske planlægning og dermed være ansvarlig for forskellige ordstillinger i 'ensbetydende' sætninger. Hvis de nord-

270 • KØBENHAVNSK SOCIOLINGVISTIK

ske sprog generelt har udviklet sig fra mere pragmatiske strukturer til fastere topologiske, så er der altså her et levn fra fortiden i kraft af at topologien bliver brugt pragmatisk og ikke er kodet i syntaktiske kategorier.

Alle tre, med mulig undtagelse af den sociolingvistiske variationist og den funktionalistiske ditto, vil have det svært med den sociolingvistiske voluntarisme. Til gengæld behersker denne lærebygning tilsyneladende uden problemer interaktionsanalyser af konversationsanalytisk tilsnit hvor der ustandselig positioneres og signaleres identitet ned i de fineste detaljer. Når opgaven er at forene de to forskningstraditioner – og det ville jeg synes var en værdig fødseldagsgave til enhver Tove, selv om Tove mildest talt ikke er enhver – står problemet om sammenhængen mellem determination på mikroniveau og determination på makroniveau øverst på ønskesedlen. Lad mig slutte af med at påstå at den ene ikke giver mening uden den anden. Men den sidste kommer heller ikke til verden uden gennem den første. Og det er det sidste i dette bidrag til norsk sprogvidenskabs første-Tove.

Kilde: Alhaug, Mørck, Pedersen (red.): *Mot rikare mål å trå*. Festskrift til Tove Bull. Oslo: Novus 2005, 229-240

